

Ikitaabo kyo' Mwigiriza Indangiriro

Yiki kitaabo, abandu bingi bali mu deta kwo Sulumaani ye kakiyandika. Kiri mu yerekana kwe'kyanya umundu ali mu yifunda mu mifwije ga'magala, kuli mu ba naaho kwa busha-busha. Mukuba, kundu abandu bangalooza ukugala, haliko ubuzinda banasigale bazira kamaro kooshi. Bwo burambe bwo'mundu buli bwofi, akwiriiri akizi langaalira ku bya Rurema. Ne'ngingwe, akizi múloozza ku kyanya akiri musore.

Mu yiki kitaabo, Rurema naaho ye mu deta ngiisi kwo bigaaba ku mundu. Na kundu umundu atangasobanukirwa ne'njira zaage, haliko akwiriiri akizi gira umukolwa gwage, iri anasiima ngiisi kwo Rurema ali mu múheereza.

Mu yiki kitaabo, amagambo ágali mu detwa-detwa ubugira kingi, gali: «Busha! Busha! Si byoshi, biryagagi bya busha-busha ngana!» «Kushaha icyuya.» «Biri nga kulooza ukugwata imbuusi.»

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Mwigiriza 3.12-13: «Ikyanya umundu angaba akiri ho, nyiji kwo ndaakyo kindu kija ukuhima ukuyishambaaza no'kukizi gira amiija. Abandu bakwiriiri bakizi lya, banakizi nywa. Ne'kyanya bagweti bagaakola, banakizi shambaala. Yiby byoshi, biri bigabi ukulyoka imwa Rurema.»

Íbiri mwo ku bwofi

(Yaga magambo gali mu tengekwa ku mugeeza, si gatali mu kizi tengekwa nga ngiisi kwo gali mu kulikirana mu kitaabo.)

- a) Ngiisi bya'bandu bali mu yitubanula kwo, biri bya busha-busha (1.1-6.12)
- b) Ngiisi igambo, lihiiti ikyanya kyalyo (3)
- c) Ngiisi muguma witu agaafwa nyene (9.1-12)
- d) Íbikwaniini:
 - Tukwaniini tukizi fukama imbere lya Rurema (5.1-7)
 - Tukwaniini tukizi simbaha mwami (8)
 - Ubwitegereze bwo buhimiri ubuhwija (7; 9.13-10.20)
 - Tukwaniini tukizi yisimiisa mu byo tuhaabirwi (11.1-6)
 - Tukwaniini tukizi kengeera Rurema mu busore bwitu (11.7-12.8)

Byoshi biryagagi bya busha-busha

¹ Yaga magambo, gali ga mwa Mwigiriza, mugala Dahudi, anali ye mwami útuuziiri mu kaaya ke'Yerusaleemu.

² Mwigiriza adeta kwokuno:

Busha! Busha! Si byoshi, biryagagi bya busha-busha ngana!

³ Aaho! Ikyanya umundu agweti agashaha ikyuya mu kukoleereza mu kihugo, bikagi byo ali mu ba ayungusiri?

⁴ Kibusi kiguma kiri mu fwa, ikindi kinabutwe. Si ikihugo kyohe, kikiri kyekirya-kyekirya, halinde imyaka ne'myakuula!

⁵ Izuuba liri mu tunduuka, linasooke,

litanali mu tindiriza ukushubi tunduuka
haahalya-haahalya.

⁶ Imbuusi, nayo, iri mu huusa ukulyoka ikisaka,
mu kulola imbembe.

Iri mu genda igazunguluka-zunguluka,
mu kushubi kizi galukira ngiisi ho ikaton-
deerera.

⁷ Inyiiji zooshi, nazo, zigweti zigakizi hingira mu
nyaaja.

Kundu kwokwo, yizo nyaaja zitali mu yi-
julira.

Yago miiji gali mu shubi galukira iwa nyiiji,
ganashubi hingira iwa nyaaja.

⁸ E balya, yago magambo gooshi, gagweti gagat-
uluhya,

halinde tutaki loziizi ukudeta hi'gulu lyago.

Amasu gali mu ba gayifwijiri ukulangiiza-
langiiza.

Amatwiri nago gali mu yifwija ukuyuvwa-
yuvwa.

⁹ Ngiisi keera ibikalenga, byo na byebyo
ibigashubi ba ho.

Na ngiisi keera ibikakoleka, byebyo kandi
byo bigashubi boneka.

Ee ma! Hano mu kihugo, ndaabyo bihyahya.

¹⁰ Kundu bagweti bagaadeta: «Langiizi! Yiri
igambo, lyo likola lihyahya.»

Si lyo na lyeryo, iryâli tuula ho.

Lyâli yamiri ho, kiri ne'kyanya tutâli zaazi
butwa.

¹¹ Abandu booshi, kundu bâli tuuziri ho yaho
keera,

si batakiri mu kengeerwa.

Kiri na'magambo ágâye ki yije,
nago ha nyuma, ndaaye úwâye ki gak-
engeere.

Ko'bwitegeereze buli mu simiisa?

¹² Niehe Mwigiriza, nâli riiri mwami
wa'Bahisiraheeri, mu kaaya ke'Yerusaleemu.

¹³ Nâli fitirwi bweneene kwo nyige ngiisi
íbiri mu koleka mu kihugo. Haliko yibyo
nabyo, guli muluho muhamu. Emwe! Rurema
akatuzidohera ngana. ¹⁴ Byoshi íbiri mu koleka
mu kihugo, mbwini kwo biri bya busha-busha.
Biri nga kulooza ukugwata imbuusi.

¹⁵ Ikindu iri kyangaba kikoli gondamiri, bitaziziri
kwo kishubi gololwa.

Ne'ri kyangaba kitakiri ho, tutangashubi
deta kwo kikiri ho.

¹⁶ Kyanatuma ngayitoneesa kwokuno: «Lo-
laga! Nie koli hiiti ubwitegeereze bwingi bwe-
neene, ukuhima abandi booshi ábâli twaziri mu
kaaya ke'Yerusaleemu. Ee! Ngola mwitegeereza,
na ndi munabwenge bweneene.» ¹⁷ Nâli kizi
fitirwa, mbu nzobanukirwe no'bwitegeereze.
Na mbe nzobanukiirwi no'buzeeze, no'buhwija.
Halikago, ikyanya n'gagira kwokwo, nanayiji
bona kwo nabyo nyene, biri nga kulooza ukug-
wata imbuusi.

¹⁸ Ikyanya umundu ali mu longa ubwitegeereze,
lyo ali mu longa no'mwizingeerwe mwingi.

Ne'kyanya ali mu yushuula ubumenyi,
lyo ali mu yiyushuulira na'malira kwakundi.

2

¹ Ha nyuma, nanayitoneesa kwokuno: «Leka ngana ngizi yishagalusa. Ndongage ukuyisimiisa.» Si yukwo nakwo, nanakubona kwo kulyagagi busha! ² Na kundu n'gagiraga mbu nyishese, si nanayiji bona kwo nakwo buli buhwija. Ee! Yukwo kuyishambaaza, ndaako kamaro ákakuli mwo.

³ Ikyanya nâli ki rongwirwi no'bwitegeereze, n'gagira mbu nyishambaaze ne'divaayi. Nanagiraga mbu nimenye ngiisi kwo'bihwija buli. Nâli loziizi ukumenya íbikwaniini, ku siku nini zo tutuuziri mu kihugo. ⁴ Na kwakundi, n'gashungika ukugira imikolwa ya kahebuuza, nga kuyiyubakira inyumba nyingi. Nanalimiisa ne'ndalo nyija ze'mizabibu. ⁵ Nanayibyalira imbuto zo'twaso útubuhayiri. Yizo ndalo, zâli kizi simiisa amasu bweneene. Nanazibyalala kiri na mwe'milala mingi-mingi ye'biti bye'bitumbwe. ⁶ Nanahumba ne'birigo bya'miiji, gira ndonge ukukizi binywisa. ⁷ Nanagula abaja bashosi, na'baja-kazi. Na'bandi baja banayiji butirwa mu mwani. Na kandi, nâli gweti akanyamwala ke'ngaavu na'ke'bibuzi, ukuhima abandi booshi ábakagwanwa i Yerusaleemu imbere lyani. ⁸ Nanayilundira iharija ne'nooro, kiri ne'bihinda íbyâli kizi lyoka mu gandi maami, na mu zindi poroveesi. Nanalonga na'bajoborozi, abashosi na'bakazi. Na ku luhande lwa'bakazi, e balya! Nâli kizi yisimiisa na'bakazi bingi-bingi, nga ngiisi kwo'mushosi angalooza. ⁹ Nanaba mutasumbwa bweneene, ukuhima booshi ábakagwanwa i Yerusaleemu

imbere lyani. Mu kati ka yibyo byoshi, nie wâli mwitegeereza. ¹⁰ Ngiisi byo nâli kizi yifwija, byo na byebyo, nâli kizi yabiira. Na ngiisi byo nâli kizi kolaga, nâli kizi bishambaalira. Byebyo, byo byâli bihembo bye'yo mitubanulo yani. ¹¹ Kundu kwokwo, ikyanya n'gasalira ku byoshi byo nâli kizi yitubanula kwo, yoo! Nanabona kwo byoshi biri bya busha-busha. Kuli mu ba naaho, nga kulooza ukugwata imbuusi. Kiziga mu kihugo, ndaakyo kyo'mundu angaki longa mwo.

¹² Nanashubi yitoneesa hi'gulu lyo'bwitegeereze, na hi'gulu lyo'buzeze, na hi'gulu lyo'buhwija. Nanayibuuzza: «Umwami úgangulikira, biki byo angaki shubi gira, na byoshi keera bikagwanwa byagirwa?»

¹³ Kundu kwokwo, nanasobanukirwa kwo'bwitegeereze bwo bwija ukuhima ubuhwija, nga kwo'mulengeerwe guli mwija ukuhima ikihulu. ¹⁴ Mukuba, umwitegeereza, ahiiti amasu mwi'twe lyage. Si umuhwija yehe, ali mu kizi mamaata naaho mu kihulu.

Kundu kwokwo, yabo bombi, nanayiji bona kwo bagahekera mwomwo mu lufu. ¹⁵ Ha nyuma, nanashubi yitoneesa kwokuno: «Kiziga ngiisi ibigagwata umuhwija, kiri na naani byo bigangwata. Aaho! Mu kukizi ba mwitegeereza, kutagi kwo ngendukiirwi?»

Nanayitoneesa mu mutima gwani kwokuno: «Si bino nabyo, biryagagi bya busha-busha!»

¹⁶ Si umwitegeereza, no'muhwija, ndaaye úgabakengeera. Mu siku ízigayija, yabo bombi bâye be bayibagiirwi. Nga kwo'muhwija agaafwa, kwo no'mwitegeereza naye agaafwa.

17 Ku yukwo, nanatondeera ukunegura uburambe bwani. Mukuba, byoshi íbigweti bigakizi koleka mu kihugo, biri bya kulyaniisa naaho umutima. Na byoshi biryagagi bya busha-busha. Biri nga kulooza ukugwata imbuusi.

18 Biryanya byoshi byo nâli kizi yitubanula kwo mu kihugo, nanashubi binegura. Mukuba, bingwiriiri kwo nâye sigire ugundi mundu úwâye yije ha nyuma lyani. 19 No'yo mundu, nyandi úyiji, iri angaba ali mwitegeereza, kandi iri muhwija? Kundu kwokwo, ye gabikoleesa byoshi. Yoyo ye gahyana ngiisi byo n'gashahira kwe'kyuya mu kihugo, mu kukoleesa ubwenge bwani. Aahago! Yibyonyabyo, si biryagagi bya busha-busha! 20 Yibyonyabyo byo n'gayitubanula kwo mu kihugo, byanatumaga ngavunika umutima. 21 Mukuba, kundu umundu ali mu ba afitirwi ukugira umukolwa ku bwitegeereze bwage, na ku bwenge bwage, na ku bumenyi bwage, halikago byoshi byo âli kizi gira, agabisigira ugundi mundu. No'yo gundi, ndaagwo muluho gwoshi-gwoshi gwo agayuvwa hi'gulu lyabyo. Aahago! Yibyonyabyo, si biryagagi bya busha-busha! Bunali buhanya naaho. 22 Aahago! Ikyanya umundu ali mu yitubanula mu kihugo, anayiluhye ku bwenge bwage, bikagi byo ali mu ba ayungusiri? 23 Si ikyanya agweti agaakola, gali malibu naaho, no'mwizingeerwe! Kiri na bushigi, ubwenge bwage butali mu luhuuka. Aaho! Yibyonyabyo, si biryagagi bya busha-busha!

24 Ndaago gandi miiya go'mundu angagira, ha nyuma naaho lya'kunywa no'kulya, iri anasham-

baalira umukolwa gwage. Ee! Ukugira kwokwo, nabona kwo kulyosiri imwa Rurema. ²⁵ Mukuba, ndaaye úwangalya, kandi iri alonga ubusiime, kútali mu kati ka Rurema. ²⁶ Iri umundu angasimiisa Rurema, Rurema ali mu múheereza ubwitegeereze, no'bumenyi, no'bushambaale. Si umunabyaha yehe, Rurema ali mu múheereza naaho umukolwa gwo'kukizi kumania ibindu bingi, anabisingule. Halikago ha nyuma, anayiji bisikiiriza ugundi úgweti úgakizi simiisa Rurema. Aaho! Yibyonyabyo, si biryagagi bya busha-busha! Biri nga kulooza ukugwata imbuusi.

3

Ngiisi kindu, keera Rurema akakishungika

¹ Ngiisi igambo, liri mu ba ne'kyanya kyalyo. Ee! Hano mu kihugo, halyagagi ikyanya ku ngiisi igambo.

² Hali ikyanya kyo'kubutwa, na kyo'kufwa. Hali ikyanya kyo'kubyala, na kyo'kushubi kuula.

³ Hali ikyanya kyo'kuyita, na kyo'kukiza. Hali ikyanya kyo'kuhongola, na kyo'kuyubakulula.

⁴ Hali ikyanya kyo'kulira, na kyo'kushubi sheka. Hali ikyanya kyo'mwizingeerwe, na kyo'kushubi kina.

⁵ Hali ikyanya kyo'kushaabula amabwe, na kyo'kushubi gakuumania.

Hali ikyanya kyo'kuhooberana, na kyo'kuleka ukuhooberana.

⁶ Hali ikyanya kyo'kushakula, na kyo'kuleka ukushakula.

Hali ikyanya kyo'kusingula, na kyo'kushubi kabulira.

⁷ Hali ikyanya kyo'kudaatula imirondo, na kyo'kushubi gihanga.

Hali ikyanya kyo'kuhulika, na kyo'kushubi deta.

⁸ Hali ikyanya kyo'kukunda, na kyo'kushubi shomba.

Hali ikyanya ki'zibo, na kyo'kushubi longa umutuula.

Ngiisi byo Rurema akabumba, abitwaziri

⁹ Ikyanya umukozi agweti agayitubanula, bikagi byo ali mu ba ayungusiri? ¹⁰ Si umukolwa gwo Rurema akaheereza abandu, keera nabona kwo guzidohiri ngana. ¹¹ Nanashubi bonaga kwo Rurema abiisiri amagambo ge'myakuula mu mitima yitu. Kundu kwokwo, mu byoshi byo tugweti tugaagira, ndaaye úli mu sobanukirwa ngiisi kwo akabitoneera, na ngiisi kwo akabiyusa. ¹² Ikyanya umundu angaba akiri ho, nyiji kwo ndaakyo kindu kiija ukuhima ukuyishambaaza no'kukizi gira amiija. ¹³ Abandu bakwiriiri bakizi lya, banakizi nywa. Ne'kyanya bagweti bagaakola, banakizi shambaala. Yibyo byoshi, biri bigabi ukulyoka imwa Rurema. ¹⁴ Byoshi byo Rurema agweti agaagira, nyiji kwo bigagenderera, halinde imyaka ne'myakuula. Ndaakyo íkyangashubi biyushuulwa kwo, ndaanakyo íkyangabishaazibwa kwo. Na íbitumiri Rurema agweti agaagira kwokwo, gira lya'bandu bakizi músimbaha. ¹⁵ Ngiisi íbiri ho zeene, byáli kola-kola ho. Na ngiisi íbyâye be, keera bikagwanwa byaba. Rurema ye tumiri byoshi biri mu galukagaluka.

16 Nanabona irindi igambo mu kihugo. Kundu abandu bakwiriiri bakulikire ibikwaniini, si amabi naaho go bagweti bagaagira. Na ho bangatu-ula mu kuli, si bakoli bihuusiri. 17 Nanayidesa mu mutima gwani, ti: «Ku ngiisi igambo, halyagagi icyanya ikishungisirwi. Rurema agaki twa imaaaja za abakwaniini, kiri na za'babi.» 18 Nanashubi yitoneesa mu mutima gwani: «Ku luhande lwa'bandu, Rurema agweti agabageza, gira lyo abayereka kwo ndaalwo lubibi ha kati kaabo ne'nyamiishwa.» 19 Si umundu ali mu fwa, ne'nyamiishwa, nayo, iri mu fwa. Yabo bombi, ulufu naaho lwo lubalindiriiri. Na kwakundi, bombi bali mu yisa umuuka. Kwokwo, umundu, ndaabyo ahimiri kwe'nyamiishwa. Kiziga, byoshi biryagagi bya busha-busha! 20 Booshi bali mu fwagaga, banalole i kuzimu. Ee! Booshi bakalyokaga mu luvu. Na mwomwo, mwo bagashubi galukira. 21 Aaho! Nyandagi uwangayerekana ku kasi-isa, kwo'mutima gwo'mundu guli mu genda mwi'gulu, na gwe'nyamiishwa gunalindimukire mu kuzimu? 22 Ehee! Nanabonaga kwo ndaakwo kundi kwo'mundu angagira, kutali kushambaalira umukolwa gwage. Mukuba, byebyo byo ashungikirwa. Si ndaaye uwangamumenyeesa ibigakoleka ha nyuma lyage!

4

Ka buli bwija ukufwa?

1 Ha nyuma, nanabona ngiisi kwa'bakeni bagweti bagalibuzibwa mu kihugo. Nanabona

kwe'kyanya bagweti bagaalira, ndaaye mundu wo'kubaholeeza. Si ábagweti bagabalibuza, bo bakoli hiiti ubushobozi bweneene. Ee! Byebyo byo bitumiri yabo bakeni babuziri wo'kubaholeeza. ² Nanabonaga kwo ábakoli fwiri bo bahiriirwi ukuhima ábakiri bagumaana. ³ Si ku yabo bombi, útazi butwa yehe, ye hiriirwi ingingwe. Mukuba, kundu abandu bali mu longa amalibu mu kihugo, uyo útazi butwa, yehe atazi gabona.

Kituma kiki uli mu koleereza?

⁴ Nanashubi bona íbitumiri umundu ali mu yitubanula mu kukola. Mukuba, ali mu ba alozi-izi ukuyerekana ngiisi kwo agendukiirwi bweneene, gira lyo avyula uluugi mu baabo. Aaho! Yibyobyoby, si biryagagi bya busha-busha! Biringa kulooza ukugwata imbuusi. ⁵ Bagweti bagakizi deta: «Umuhwija ali mu yishumata, halinde ishali linahambiri múyita.» ⁶ Kundu kwokwo, natona kwo buli bwija, umundu akizi tuugiza ku hiniini hyo agweti, ukuhima ukuyitubanula ku bingi íbitagamúgenduukira.

⁷ Ha nyuma, nanashubi bona irindi igambo lizira kamaro mu kihugo. ⁸ Hâli umundu úwâli tuuziri yenyene. Atâli hiiti mwene wabo, atanâli busiri. Kundu kwokwo, âli kizi koleereza bweneene. Ulya mundu âli kizi yiloogeza ibindu, halinde bibe katundu. Ne'ri hakazinda, anakizi yibuuzwa kwokuno: «Ikyanya ngweti ngayitubanula mwene yuku, biryagagi hi'gulu lya nyandi? Emwe! Kituma kiki ngweti ngayibuliisa ubushambaale?» Aaho! Yibyobyoby, si

biryagagi bya busha-busha! Bigweti bigaavuna umutima.

Abiitu bali mu tuheereza imisi

⁹ Abandu babiri, bo bahimiri umundu muguma. Mukuba, ikyanya bagweti bagakolera kuguma, bali mu ba bagendukiirwi ingingwe. ¹⁰ Ee! Muguma, iri angagwa, uwabo agamúvyula. Haliko ali yayewe imwo'mundu úli mu gwa, anabe abuziri kiri no'mundu wo'kumúvyula. ¹¹ Na kwakundi, abandu babiri, iri bangagwejera kuguma, bali mu biikana iduutu. Si umundu, iri angaba ali yenyene, kuti kwangayiheereza iduutu? ¹² Umundu muguma angahimwa no'mugoma, si ababiri boohe, bangamúhima. Imigozi ishata, iri yangalukirwa kuguma, batali mu gitwisa duba-duba.

Ukumenyeekana: busha-busha

¹³ Umusore mukeni úguhiiti ubwitegeereze gulyagagi muhiirwa, ukuhima umwami mushaaja, anabe muhwija. Mukuba, ulya mwami, ndaalyo ihano lyo angaki yuvwa. ¹⁴ Haliko yugwo musore gwohe, kundu gwangaba gulyosiibwi mu nyumba ye'mbohe, kandi iri gubusirwi mu bukeni, haliko gwangaki twala abaabo. ¹⁵ Yugwo musore, nanabonaga kwa'bandu booshi mu kihugo bagweti bagagukulikira. Mukuba, gwo gukagomboola mwami. ¹⁶ Ku ndondeko, abandu bingi bweneene bâli gweti bagagukulikira. Haliko ha nyuma, banaba bataki gusiimiri. Aaho! Yibyonyabyo, si biryagagi bya busha-busha! Biri nga kulooza ukugwata imbuusi.

Ukizi menya kwo ugatanga umuhango

¹⁷ Ikyanya ugakizi yingira mu nyumba ya Rurema, ukizi yilanga, unakizi yuvwiriza ku bwitonde. Si utakizi ba muhwija, mu kuyami tanga amatuulo duba-duba. Yabo bahwija batayiji ngiisi kwo bakoli hubiri.

5

¹ Utakizi deta mulindi-mulindi. Ikyanya utazi deta, utee yitoneesa. Utayami lagaania igambo imbere lya Rurema. Mukuba, Rurema ali hi'gulu, naawe uli wa mu kihugo. Ku yukwo maashi, amagambo gaawe, ukizi ganihya kwo. ² Ikyanya umundu agweti agagerania ku magoorwa mingi-mingi, ali mu loota ibirooto bya kundi-kundi. Kiri no'muhwija, ikyanya agweti agavuujuka-vuujuka, ali mu ba agweti agayikululira umwama. ³ Iri wangatangira Rurema umuhango, utatindirize ukugukwiza. Iri wangatindaga nga muhwija, utagamúsimiisa. Ku yukwo, ikyanya ugweti ugamútangira umuhango, ugukwizagye. ⁴ Ho wangatanga umuhango buzira kugukwiza, buli bwija ulekage ukugutanga. ⁵ Kwokwo, ukizi langa akanwa kaawe, katayiji kuyingiza mu byaha. Utanakizi bwira umutungwa wa Rurema kwo watagalwa mu kutangira Rurema umuhango. Iri wangagira kwokwo, yugwo muhango gwawe gugaraakaza Rurema. Na byoshi byo wáli kizi koleereza, anayami bishereeza. ⁶ Ibirooto, iri byangaluga, biri mu leeta ingerania. Aaho! Yibyobyoby, si biryagagi

bya busha-busha! Ku yukwo, mukizi simbaha Rurema.

Uburambe buli bwa busha-busha

⁷ Mu kihugo kyawe, iri wangabona abakeni bagweti bagafinwa kwo, banabe bali mu yimwa ukuli kwabo, utasoomerwe! Si ngiisi mutwali alyagagi mwi'dako lyo'gundi úmúhimiri. Yabo bombi nabo, bali mwi'dako lyo'mutwali mukulu.

⁸ Ee! Ubugale bwe'kihugo, buli mu liibwa na'bandu booshi. Kiri na mwami yenyene, alangaliiri kwo naye agalonga kwi'yo mimbu.

⁹ Umundu, iri angaba akuuziri ifwaranga, atali mu zituugiza kwo. Kundu angalonga ibindu bingi, umutima gwage gutagayika mu nda. Yiby nabyo, si biryagagi bya busha-busha! ¹⁰ Ibindu, iri byangayushuuka, abandu bo'kubilya, nabo bali mu yushuuka. Aahago! Mwene yiby bindu, bikoli múhitiiri akamaro kaki, ha nyuma naaho lyo'kukizi bihenekera?

¹¹ Umukozi wo'kukoleereza, agweti agalonga iro linunu, kundu angaba akoli haaziri, kandi iri akoli buziri byo agaalya. Si umugale yehe, ali mu gerania-gerania ku bindu byage. Yukwo kugerania, kunayiji múbuliisa iro.

¹² Keera nabonaga irindi igambo libi mu kihugo. Umundu, kundu akayilundikira ibindu bingi, haliko akayiji homba, anakengeera ayingira mu makuba. ¹³ Yiby bindu, ikyanya biri mu koleesibwa buligo, biri mu mala. Na ku mbeka, ikyanya umwana wage agahyana, ndaabyo íbigaaba bisigiiri.

¹⁴ Umundu, ikyanya kyo'kubutwa, ali mu yija

ali bukondwe. Ne'kyanya ali mu fwagaga, kwo na kwokwo kwo ali mu genda. Kundu âli kizi yitubanula, gira lyo alonga ibindu bingi, ndaabyo agatwala. Ee! Ikyanya ali mu genda, ndaabyo ali mu ba afumbiiti. ¹⁵ Yibi nabyo, biri mu tuvuniisa umutima. Ngiisi kwa'bandu bakayija, kwo na kwokwo bali mu galuka. Aaho! Bali mu ba balongaga bunguke buki? Bagweti bagakizi shaha ikyuya naaho, nga mundu wo'kulooza ukugwata imbuusi. ¹⁶ Yabo bandu, barambiri naaho mu kihulu, iri banajengeerwa. No'buzinda, bazizibiiri, banalwaziri, banayagiirwi.

¹⁷ Aaho! Bwo Rurema agweti agaheereza abandu isiku ngerwa naaho zo'kutuula mu kihugo, kutagi bagakizi gira? Bakwaniini bakizi lya, banakizi nywa. Ne'kyanya bagweti bagaakola, bakwaniini bakizi shambaala. Kwokwo, kwo Rurema abashungikiiri. ¹⁸ Kwokwo, Rurema agweti agaheereza abandu baguma ibindu ibiri tiita, anabashobleese ukubisiimira. No'burambe bwo bâli butiirwi mwo, balonge ukubushambaalira, bashambaalire no'mukolwa gwabo. ¹⁹ Batanagweti bagakizi gerania, mbu bwo burambe bwabo bulyagagi bwofi. Mukuba, Rurema agweti agabashambaliisa mu mikolwa yabo.

6

¹ Keera n'gabonaga irindi igambo libi mu kihugo, linalibuziizi bweneene. ² Bandu baguma,

Rurema ali mu baheereza ubugale bwingi, anabagingike. Mu byoshi byo bali mu yifwija, ndaabyo babuziri. Kundu kwokwo, Rurema atali mu baleka mbu babishambaalire. Si ikinyamahanga kyo kiri mu yiji bishambaalira. Aaho! Yibyobyoby nabyo, si biryagagi bya busha-busha! Liri mu vuniisa abandu imitima. ³ Halyagagi ikyanya umundu angaba abusiri abaana igana, anabe arambiri imyaka mingi. Kundu kwokwo, anabe atasiimiri uburambe bwage, atanaziikwe bwija. Uyo mundu, nangadesiri kwo'mwana úwabutwa akoli fwiri, ye múhimiri. ⁴ Uyo úkabutwa akoli fwiri, ali mu yija buzira kamaro, anali mu yami galukira mu kihulu, buzira kuhaabwa kiri ni'ziina. ⁵ Atanali mu bona ulukeera lwi'zuuba, ndaanabyo ayiji. Kundu kwokwo, aluhuusiri ukuhima ulya mugale. ⁶ Uyo mugale angaramba kiri imyaka bihumbi bibiri, na Rurema anabe ali mu múheereza amiija. Kundu kwokwo, yago miija, hali ikyanya atashobwiri ukugasiima. Na bwo tweshi tuli mu genda handu haguma, kuti kwo angaki gira?

⁷ Abandu bagweti bagakoleereza, gira balonge byo bagaalya. Kundu kwokwo, batali mu yiguta. ⁸ Kwokwo, umwitegeereza atalyagagi na'kamaro ukuhima umuhwija. Mukuba, kiri no'mukeni, ndaabyo ali mu yunguka mu kuyitonda imbere lya'baabo. ⁹ Buli bwija ukushambaalira byo uhiiti, ho wangakizi yifwija ibye'ngingwe. Iri wangakizi looza ibye'ngingwe, biri mu ba nga kuloozi gwata imbuusi.

¹⁰ Ngiisi íkiri mu koleka, keera kikashungikwa

ukulyokera keera. Ee! Umundu, ngiisi kwo ali zeene, kwo âli yijikiini kare. Ku yukwo, ndaako kamaro mugalonga mu kukizi hambanwa na Rurema. Si ye hiiti imisi bweneene ukutuhima!
¹¹ Umundu, iri angadeta bweneene, amagambo gaage gagaaba gali ga busha-busha. Ne'ri angakizi deta, ndaabwo bunguke bwo ali mu longa.
¹² Abandu, isiku zaabo mu kihugo, ziri niini, zitanali na'kamaro. Zigweti zikalenga duba, nga kimbehwa. Aahago! Ikyanya bali mu ba bakiri ho, nyandagi uyiji byo bakwaniini ukugira? Ne'kyanya bagaaba batakiri ho, nyandi úyiji íbigakoleka?

7

Ubuhanuuzi hi'gulu lyo'burambe

¹ Buli bwija ukukizi shaagwa, ho wanga-longa amalaasi go'muhongolo mwija. Ulusiku lwo'kufwa nalwo, lulyagagi lwija ukuhima lwo ukabutwa kwo.

² Buli bwija umundu agendi lirira mu mabi-ihе, ho angagenda mu nyumba yo'bushambaale. Mukuba tweshi, hali ulusiku lwo tugaafwa kwo. Yulwo lusiku, abandu bakwiriiri bakizi lukengeera, bátazi fwa.

³ Ukukizi jengeerwa, kwo kukulu ho wangakizi sheka. Mukuba, umwizingeerwe gwo guli mu tuyigiriza.

⁴ Umwitegeereza agweti agayitoneesa bweneene hi'gulu lyo'lufu.
 Haliko umuhwija yehe, ayifwijiri naaho kwo akizi yisimiisa.

⁵ Buli bwija umwitegeereza atuyerekeze, ho twangakizi huuzibwa na'bahwija.

⁶ Yabo bahwija, ikyanya bagweti bagasheka, yago masheka gaabo gali mu yami lenga, nga migenge mu muliro. Yibyo nabyo, si biryagagi bya busha-busha!

⁷ Kiri no'mwitegeereza, iri angalibuza umundu, iri ahinduka muhwija. Ne'kyanya ayabiira ikitulire, kiri mu múshereeza.

⁸ Igambo, imbeka yalyo, yo ngulu ku ndondeko yalyo. No'kuyigenderera, kwo kukulu ku kuyikangaata.

⁹ Utakizi raakara duba-duba. Si ikyanya uli mu ba ukoli rakiiri, uli mu yiyerekana kwo uli muhwija!

¹⁰ Utayibuuze: «Kituma kikagi ibya kare byo byâli biija ku bya zeene?» Mango wabuza kwokwo, iri utakiri mwitegeereza. ¹¹ Iri wangaba walonga ubwitegeereze, bwangabiiri bwija, ulongage no'bugale. Yibyo byombi, bigakugenduukira ikyanya ukiri mugumaana. ¹² Ubwitegeereze ne'fwaranga, byombi biri mu tabaalana. Kundu kwokwo, ubwitegeereze bwo bukulu, bwo bunali mu kiza.

¹³ Ngiisi byo Rurema agweti agaagira, mukizi biyemeera. Mukuba, ngiisi byo keera akagonya, ndaaye uwangaki bigonyoola.

¹⁴ Ikyanya uli mu genduukirwa, ukizi shambaala. Ne'kyanya ukolaga mu longa amakuba, ukengeere yaga magambo gombi: Yibyo byombi, Rurema ye mu tuheereza byo. Ndaanaye úyiji íbigaki múkoleka kwo.

¹⁵ Mu buno burambe bwani bwa busha-busha, keera n'gabonaga yaga gombi: Abandu ábakwaniini, hali ikyanya bali mu yami kin-duka. Nanabona ugundi úrambiri bweneene, anabihuusiri. ¹⁶ Ku yukwo, utakizi yigira kwo we koli kwaniini bweneene, kandi iri kwo we mwitegeereza bweneene. Aahago! Kituma kiki wangayiyitiisa? ¹⁷ Na kwakundi, utakizi bihuuka bweneene. Ee! Utakizi ba muhwija. Aahago! Kituma kiki wangelunguli fwa? ¹⁸ Kwokwo, ukwaniini ukizi tuula no'bwitonde, lyo ulonga ukukizi simbaha Rurema.

¹⁹ Ikyanya umundu ali mu ba ali mwitegeereza, iri ali kikalage ukuhima abatwali ikumi ba mu kaaya. ²⁰ Ku kasiisa, mu kihugo kyoshi, ndaaye mundu úkwaniini úyamiri ali mu gira amiija, buzira kukola ibyaha.*

²¹ Amagambo ga'bandu, utagayuvwirize bweneene. Si hali ikyanya wangayiji yuvwa kwo'mukozi wawe akutusiri. ²² Kiri na wenyene, uyiji bwija kwo wâli gweti ugakizi tukana ubugira kingi.

²³ Yaga magambo gooshi, nanakoleesa ubwitegeereze mu kugagera, nanadeta: «Niehe, ndoziizi ngizi ba mwitegeereza.» Haliko ndali mu kuhikiira. ²⁴ Aaho! Nyandagi úwangasobanukirwa lwoshi? Si ubwitegeereze, buli mu tubeera hala ngana! ²⁵ Kwokwo, nâli fitiirwi bweneene, kwo ndonge ubwitegeereze. Nanakizi bushakula bweneene, gira nzobanukirwe na íbiri ho. Nanayiji yiga kwe'bikoleere buli buhwija ngana,

* **7:20** 7.20 Barumi 3.12.

na kwo'muhwija akoli sirehiri. ²⁶ N'gayiji bonaga kwa'bakazi ábali mu yeruzania, bali mu babazania bweneene, ukuhima ulufu. Abakazi mwene yabo, imitima yabo, iri mitego. Na'maboko gaabo, gali mu naniira abashosi nga migufu. Kundu kwokwo, ngiisi úgweti úgasimiisa Rurema, ali mu bayiyeka. Si umunabyaha yehe, uyo mukazi agayami múbirigisha, wa biri! ²⁷ Niehe Mwigiriza, mulolage ngiisi kwo ngola ngasiguusa: Yago gooshi, n'gagayitegeereza lyo nimenye kwo gali. ²⁸ Ikyanya nâli gweti ngalola-lola mu bashosi kihumbi kiguma, nanalonga mwo'mushosi muguma naaho úkwaniini. Si mu bakazi boohé, kiri na wo'muti. ²⁹ Mu yago gooshi, nanayiji yiga lino igambo liguma: Ikyanya Rurema akalema abandu, bâli kwaniini. Halikago buno, bakoli bihuusiri mu mabi mingi.

8

¹ Aaho! Nyandagi úli mwitegeereza? Na nyandi úsobanukiirwi na íbiri ho? Umundu, iri angaba ali mwitegeereza, amalanga gaage gali mu ba galangashiini. Na kundu angaba ashubi zizibiiri, haliko, ubwitegeereze bwage buli mu tuma agaki sheka.

Mukizi simbaha mwami

² Ikyanya mwami agweti agakyula, umúsimbahe. Kwokwo, kwo ukalagaania imbere lya Rurema. ³ Utakizi lunguli shaaga imwa mwami. Utanakizi gira mbu uyihege ku bandu babi. Si mwami agweti agaagira

ngiisi kwo aloziizi! ⁴ Ngiisi kwo'mwami agweti agakyula, kwo na kwokwo. Nyandi úwangamúbwira: «Maki gano, ugweti ugaagira?» ⁵ Iri wangakizi simbaha mwami, utagahanwa. Kwokwo, ukizi ba mwitegeereza, unamenye ngiisi byo ukwaniini ukugira, kiri ne'kyanya kyo'kubigira. ⁶ Ngiisi igambo, lihiiti kyanya kyalyo íkikwaniini. Na mu kuligira, hali injira íkwaniini. Kundu kwokwo, amagoorwa go'mundu, gali kizi múzidohera. ⁷ Ndaaye úyiji íbigakoleka. Aaho! Nyandagi úgayiji gwanwa abideta? ⁸ Ndaaye mundu úhiiti ubushobozi bwo'kugwatirira umutima gwage. Ndaanaye úwangahangirira Narufu atamútwale. Ikyanya ki'zibo, ndaaye úwangahanguulwa mbu ataahage. Kwo na kwokwo, iri wangaba ugweti ugakizi gira amabi, yago mabi gatangelunguli kulikuula.

Abandu babi na ábakwaniini

⁹ Ngiisi íbigweti bigakizi koleka mu kihugo, nanayitoneesa bweneene hi'gulu lyabyo. Nanabona kwa'bandu baguma bahiiti ubushobozi bwo'kukizi libuza abaabo. ¹⁰ Na kandi, nanabona ngiisi kwo bagweti bagaziika abandu babi ku lushaagwa. Ee! Yabo babi, bâli komiiri ukukizi yihandalika mu nyumba ya Rurema. Na kundu bâli kizi girira amabi gaabo mu kaaya, si haaho ho banâli gweti bagakizi huuzibwa. Aaho! Yibyo nabyo, si biryagagi bya busha-busha ngana. ¹¹ Baguma, kundu bagweti bagaagira amabi, halikago batali mu hanwa duba. Kwokwo, lya'baabo nabo bali mu ba bakoli

shungisiri kwo bagendi gagira. ¹² Hali ikyanya umunabyaha ali mu kizi yifunda mu bikoleere ubugira igana, anagenderere naaho ukutuula ho. Kundu kwokwo, nyiji kwo ngiisi ábali mu ba basimbahiri Rurema, banabe bamúyobohiri, bo bahiirwa. ¹³ Yabo banabyaha, bwo batasimbahiri Rurema, nyiji kwo bagayiji goorwa. Isiku zaabo, zitanabe nyingi. ¹⁴ Hano mu kihugo, hali irindi igambo lya busha-busha. Ubugira kingi, abandu biija bagweti bagaahanwa nga bandu babi. Ababi nabo bagweti bagalonga amiija, ahandu ha'bandu biija. Yoho wee! Nadeta kwo yibyobyabyo, biryagagi bya busha-busha.

¹⁵ Kwokwo, nanabonaga kwo mu kihugo, tukwaniini tukizi yisimiisa. Mukuba, umundu akwaniini akizi lya, anakizi nywa, anakizi yisimiisa. Kwokwo, ikyanya agweti agaakola mu siku zo Rurema amúhiiri mwo, alonge ukushambaala. ¹⁶ Ikyanya n'gayitoneesa, gira nzobanukirwe na byoshi íbiri mu koleka mu kihugo, nanabonaga kwa'bandu bagweti bagakoleereza ubushigi ni'zuuba, buzira kutoola iro. ¹⁷ Nanabona kwo byoshi byo Rurema áli mali kola mu kihugo, ndaaye úwangabisobanukirwa. Umundu, kundu angafiitirwa bweneene gira abimenye, atangabihikiira! Ndaaye úwangasobanukirwa. Kiri no'mwitegeereza yenyene, kundu angayidetera kwo abiyiji, ku kasiisa atangabimenya.

9

¹ Yibyobyabyo, ikyanya n'gabayitoneesa kwo,

nanabonaga kwo Rurema ali no'bushobozi hi'gulu lya'bitegeereza, yabo ábakwaniini. Ee! Ngiisi byo bali mu gira, biri mu maboko gaage. Kundu kwokwo, ndaaye úyiji iri bangakizi kundwa, kandi iri bangakizi shombwa. ² Booshi bali mu hekeru ku njira nguma, baba bandu ábakwaniini, kandi iri banangora-mabi, baba biija, kandi iri babi, baba ábakoli yeruusiri, kandi iri ábakoli yulubiiri, baba ábali mu tanga amatuulo, kandi iri ábatali mu gatanga. Baba ábali mu tanga imihango imwa Rurema, kandi iri ábatali mu gitanga. Ee! Umundu mwija, ngiisi byo ali mu longa, umunabyaha, naye, byo na byebyo. ³ Si abandu booshi bagweti bagagenduukirwa ku njira nguma! Kwokwo, nanabonaga kwo buli buhanya. Mukuba, booshi bali mu ba babihuusiri, banabe bahwijiikiiri. Na ha nyuma banayiji fwa. ⁴ Ngiisi úli mu ba akiri ho, aki hiiti umulangaaliro. Kiri na'kabwa, ikyanya kakiri ho, kahiriirwi ukuhima indare íkoli fwiri. ⁵ Ikyanya abandu bakiri ho, bayiji kwo bagaafwa. Haliko ábakoli fwiri boohe, ndaabyo baki yiji. Batanganaki hembwa. Si bali mu yibagirwa ngana-ngana! ⁶ Abafwiri bataki kundiini, batanaki shombiini, batanaki yuvwiti uluugi. Mu byoshi íbiri mu koleka mu kihugo, bataki hiiti mwo'gwabo mutuli.

⁷ Ku yukwo, ugendi lya ku bushagaluke, unanywe divaayi ku mutima úgushenguusiri. Kwokwo kwo Rurema akushungikiiri. ⁸ Uyambale bwija, unayishiige amavuta mwi'twe. ⁹ Ukizi yisimiisa kuguma na mukaawe.

Mukuba, ye ukuuziri isiku zaawe zooshi. Kundu Rurema akuhiiri buno burambe mu kihugo, si bulyagagi bwa busha-busha. Ndaanabyo bindi byo uhiiti. Ku yukwo, ikyanya ugakizi koleereza, ukizi na shambaala kwakundi. ¹⁰ Ngiisi byo ugakizi gira, ukizi bigira ku misi yawe yoshi. Si ulindiriri ukugenda i kuzimu! Ne'yo munda, ndaagwo mukolwa, ndaanakwo kushungika, ndaanabwo bumenyi, ndaanabwo bwitegeereze.

Uruhombu lutali mu lagiza

¹¹ Keera nabonaga irindi igambo mu kihugo. Kundu umundu angasuula umulindi, atali ye mu kizi hima mu ndangwe. Na kundu angabiiri ye ndwani mwi'zibo, atali ye mu kizi hima abagoma. Na kundu angabiiri ali mwitegeereza, atali ye mu kizi longa ibyokulya. Na kundu angabiiri ali munabwenge, atali ye mu kizi gala. Na kundu angabiiri akoli somiri, atali ye mu kizi huuzibwa. Si ukugenduukirwa kwo'mundu, kuli mu ba ku maana naaho, ukukulikirana ne'kyanya kyage. ¹² Ndaaye úyiji ikihe kyo agalonga kwa'malibu. Si abandu bali mu yami tibukirwa kwo na'mabi. Ee! Gali mu batubiira, nga kwe'fwi ziri mu gwatwa mu lushenga, na nga kwo'tunyuni tuli mu gwatwa mu mitego.

¹³ Hano mu kihugo, nanabonaga irindi igambo hi'gulu lyo'bwitegeereze, lyananzomeza bwe-neene. ¹⁴ Hâli riiri akaaya kaguma kani-ini. Na'batuulaga baako, bâli bagerwa naaho. Hanayija mwami muguma we'misi, anaka-sokanana, anayingikania ukukateera. ¹⁵ Na mu yako kaaya, mwâli riiri umukeni muguma

mwritegeereza. Uyo mukeni, ku bwitegeereze bwage analonga ukukiza yako kaaya kaabo. Haliko ha nyuma, abandu booshi banamúyibagira. ¹⁶ Ulya mukeni, kundu yabo bandu batâli ki mútwaziizi, banaba bamúyibagiiri lwoshi, haliko ngi toniri kwo buli bwija umundu abe mwritegeereza, ho angaba ne'misi mingi. ¹⁷ Umwritegeereza, ikyanya agweti agaadeta ku butuudu, kwo kukulu ho'mutwali muhwija angayamiza-yamiza. ¹⁸ Umundu, iri angaba ali no'bwitegeereze, bwo bukulu, ho angalonga ibilwaniiso. Kundu kwokwo, umunabyaha muguma, ali mu ba asherezizi amiija mingi.

10

¹ Isaazi, ikyanya ziri mu fwiraga mu malaasi, gali mu baya buligo. Kwokwo, no'buhwija buniini, buli mu shereeza ubwitegeereze.

² Umwritegeereza agweti agatoola injira íkwaniini. Haliko umuhwija yehe, ali mu yami yifunda mu mabi.

³ Abahwija, kiri ne'kyanya bali mu lenga mu njira, bayerekiini ubuhwija bwabo. Bibonekeri-iri kwo ndaabwo bwenge bagweti.

⁴ Umutwali, kundu angakurakarira, utagire mbu ujande umukolwa. Iri wangaba ukiri mutuudu, amahube mahamu gangayibagirwa.

⁵ Hali agandi mabi go n'gabonaga mu kihugo, ganali mu leetwa ikyanya abatwali bahubiri.

⁶ Abahwija, bo bali mu gingikwa. Si abagale boohe, bali mu biikwa haashi. ⁷ Keera nanabona ngiisi kwa'baja bashonera ku fwarasi, nga

baluzi. Haliko abaluzi boohe, bali mu genda na'magulu, nga baja.

⁸ Umundu, iri angahumbira ugundi ikishimo, hali ikyanya angakiyihongoleka mwo yenyene. Na kundu angahongola ikibambaazi, hali ikyanya angakomwa no'mujoka. ⁹ Umundu, iri angabaaja amabwe, hali ikyanya gangamúkomeeresa. Ne'kyanya ali mu gendi sheenya, hali ikyanya angakomeereka.

¹⁰ Isheenyoy, iri yangaba itibiri, umundu ali mu himbuka mu kugikoleesa. Kundu kwokwo, ngiisi úyiji ukugikoleesa, agaki genduukirwa.

¹¹ Umujoka, iri gwangakoma umulozi ku kyanya atazi gukomoola, iri uyo mulozi atakiri na'kamaro.

¹² Umwitegeereza, amagambo gaage, gali mu ba gasimisiizi. Si umuhwija, yehe, amagambo gaage gali mu múshereeza naaho. ¹³ Ku ndondeko, umuhwija ali mu kizi deta naaho amagambo go'buhwija. Si buzinda, anayiji sireha, anakizi vuujuka mu bitali nga byo. ¹⁴ Umuhwija agweti agaadeta amagambo mingi ku bigaki yija. Kundu kwokwo, ndaaye úyiji íbigakoleka ha nyuma lyage. ¹⁵ Umukolwa gwo'muhwija guli mu múluhya bweneene. Ikyanya kyo'kufuluka, atakiri mu menya injira.

¹⁶ E kihugo, yayewe imwawe, bwo mwami wawe akiri mwanuke. Bwo kiri na'batwali baawe, bali mu tondeera shesheezi, ukuvwajagira ibyokulya. ¹⁷ E kihugo, buhiirwa imwawe, bwo mwami wawe ashaaziri mu mbaga nyiija. Bwo kiri na'batwali baawe bali mu tondeera ulusiku lukulu ku kyanya íkikwaniini. Ee! Bali

mu lya gira balonge imisi. Si ukunywa kwabo, kutali hi'gulu lyo'kuyilalusa.

¹⁸ Umundu, iri angaba ali mwolo, akatwe ke'nyumba yage kali mu yikira haashi. Ne'nyumba yonyene, iri mu tondeera ukutoonya.

¹⁹ Abandu bagweti bagaagira ulusiku lukulu, gira bakizi yisimiisa. Ne'kyanya bali mu nywa idivaayi, iri mu bashagalusa. Ee! Iri bangaba bali ne'fwaranga, ndaabyo babuziri. ²⁰ Utakizi honyoleza mwami. Kiri ne'kyanya uli mu kisiika kyawe kyo'kugwejerera, utakolwe mbu utuke umugale. Ehee! Ikyanya watuka umukulu, si hali ikyanya utunyuni twangabiyuvwa, tunagendi bibala imwage!

11

Ngiisi kwo'munabwenge akwaniini ukugira

¹ Ngiisi byo uhiiti, ukizi bikoleesa ku njira za kwingi-kwingi. Ha nyuma lye'siku nyingi, ugayiji genduukirwa. ² Yibyo bindu, ubigabule mu bandu balinda, kiri no'munaana. Mukuba, hano mu kihugo, utayiji ngiisi ibigahomba.

³ Ibibungu, iri byangayijula amiiji, iri invula igaatonya. Ne'kiti kwakundi, iri kyangagwira uluhande lwe'kisaka, kandi iri lwe'mbembe, ngiisi ho kyagwira, ho na haaho kiri mu ba kilambamiri.

⁴ Umundu, iri angakizi lola ku mbuusi, ndaayo imbuto agabyala. Na kwakundi, ngiisi úgweti úgakizi henekera ibibungu, ndaabyo agayimbula.

⁵ Kundu imbuusi iri mu huusa-huusa, utangamenya injira yayo. Kiri no'mwana úkiri mu nda

ya nyina, utayiji ngiisi kwo ali mu kula. Kwo na kwokwo, utangasobanukirwa ne'mikolezi ya Rurema, utanganamenya ngiisi kwo akabumba byoshi ibiri ho. ⁶ Imbuto zaawe, uzindukiri zibyala shesheezi, unagenderere ukukola mu ndalo, halinde kabigingwe. Ee! Utayiji mbuto nyiki izigaamera, ziba mbuto ndebe, kandi iri izindi. Hali ne'kyanya zooshi zangamera bwija.

⁷ Umulengeerwe guli mwija. Buli bwija ukubona ngiisi kwi'zuuba ligweti ligakizi tun-duuka shesheezi. ⁸ Kiri na'bandu, ikyanya bali mu ramba imyaka mingi, bakwiriiri bashambaalire ngiisi lusiku lwa'marambe gaabo. Kundu kwokwo, bakizi kengeera kwe'siku mbi zo zigaaba nyingi. Si byoshi ibigaki kulikira ha nyuma, biryagagi bya busha-busha!

Amahano ku misore

⁹ E mutabana, ikyanya ukiri musore, ukizi shambaala. Ukizi shagaluka mu mutima gwawe. Ngiisi byo uloziizi ukugira, ubigire. Na ngiisi bya'masu gaawe gayifwijiri, ukizi bikulikira. Kundu kwokwo, ukizi kengeera kwo yiby byoshi, Rurema agaki kutwira ulubaaja hi'gulu lyabyo. ¹⁰ Utakizi ki gerania. Ne'ri wangalyanirwa mu magala, utakutwaze. Si ubusore bwawe, kuguma na'malega gaabwo, bigalenga duba.

12

¹ Ukizi kengeera Umulemi wawe,
kiri ne'kyanya ukiri mwanuke.

Ee! Ukizi múkengeera ku kyanya isiku mbi
zitazi hika.

Mukuba, ikyanya imyaka igalengerana,
ugayiji deta:

«Ukutuula ho, kutakiri mu njambaaza.»

² Ku kyanya ugaaba ukola mushaaja,
ulukeera lwi'zuuba, na lwo'mwezi na
lwe'ndonde, bigafwifwitira mu masu
gaawe.

Ee! Mu masu gaawe, ugabonaga
kwe'bibungu bitali mu lyoka mwo.

³ Ku yikyo kyanya, amagulu gagajuguma
na'maboko gagaaba mwo'bwolo.

Amiino gaawe gaganiiha, halinde utagaki kaaja.
Amasu gaawe gatagaki bona bwija.

⁴ Na'matwiri gaawe ganazibaale,
halinde amazu ga ábali mu huula, utagaki
gayuvwa bwija.

Utunyuni tugakizi kuvyula hakiri kare.

Kundu kwokwo, ngiisi byo tugweti tugay-
imba, utagaki biyuvwa.

⁵ Ugaaba ukoli yobohiri ukushonera
áhayinamusiri.

Ugayoboha kiri no'kugenda mu njira.

Umushaku gwawe, gugahinduka mweru-mweru,
nga kaaso ki'pamba.

Ne'kyanya ugagenda, ugakizi yikanduula
nga luhazi lushaaja.

Yikyo kyanya, iri wangabona umukazi, utagaki
múyifwija.

Haaho, lyo ugafwa, unagendi beera ho ugatuula
imyaka ne'myakuula.

Na ábagaaba bakiri ho, banagende mu njira bagweti bagakulirira.

⁶ Kwokwo, ukizi kengeeraga Umulemi wawe ku kyanya ukiri musore.

Kube ku kyanya uburambe bwawe butazi twika, nga mugenzi gwe'harija, kandi iri kuvungulwa nga kirugu kye'nooro, kandi iri kubereka nga kabindi ákali ha kirigo,

kandi iri kutwika ngo'mugenzi gwo'kulengeza amiji mu kirigo.

⁷ Ku yikyo kyanya, ugashubi hinduka luvu.

Haliko, umutima gwawe gwohe, gugalukira imwa Rurema.

Mukuba, ye kakuheereza gwo.

⁸ Mwigiriza agweti agaadeta kwokuno: Byoshi biri bya busha-busha.

Byoshi biryagagi bya busha-busha ngana.

Amagambo go'kuheza

⁹ Mwigiriza áli riiri mwitegeereza bweneene. Na byoshi byo áli yiji, anakizi biyigirizania. Áli kizi yitegeereza imigani, anagitengeke.

¹⁰ Mwigiriza anayihangaana mu kulooza amagambo ágakwaniini, gira agayandike ku bweranyange. ¹¹ Amadeta ga'bitegeereza, galyagagi nga ngoni yo'kusholera ingaavu, ganali nga misumaari íri mu naniiza imbahwa kuguma. ¹² E mwana wani, ikyanya wayuvwa agandi-gandi migirizo, ugwanwe wakengulwa hi'gulu lyago. Si ikyanya umundu agweti agayandika ibitaabo, biri mu genderera lunda-twika. Ne'ri angakizi soma bweneene, angakengeera ayiluhya ngana.

¹³ Keera twayuvwa gooshi. Kwokwo, ngola ngasiguusa. Ukizi simbahaga Rurema, unakizi kulikira imaaaja zaage. Kwokwo, kwo'mundu akwaniini akizi gira. ¹⁴ Ngiisi byo'mundu agaagira, Rurema agaki bitwira kwo'lubaaja. Agalutwa kiri na ku íbiri mu girwa mu bumbishwa, biba biija, kandi iri bibi.

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Feb 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b